

Türkiye’de laikliğin sadece isminin varolduğunu görmek için tarihsel geçmişe ve belli şahsiyetlere bakmak yeterli olacaktır. Bunlardan biri de Ahmed Hamdi Akseki’dir. Akseki, 3.

Diyanet İşleri Başkanı olarak 1947’de göreve gelmiş ve 9 Ocak 1951’de başkanlık görevindeyken vefat etmiştir. Herkesi kucaklaması gereken bir din adamı olmak yerine laik bir cumhuriyetin din işleri bürokrati olarak yazılarında ayrımcılık yapmakta bir sorun görmemiştir. Kendisini belli bir mezhebin tarafı olarak konumlandığı gibi, yazılarında da bunu açıkça yazabilmiştir. Alevi-Bektaşilerin de vergileri ile finanse edilen Diyanet İşleri Başkanlığı’nın imtiyazlı bir yöneticisi ve herşeyden de önemlisi bir din görevlisi olmasına karşın Alevilere “şeytan ruhlu, zındık” gibi çirkin nitelemelerde bulunmak suretiyle, mezhepçilik tarihindeki yerini almıştır. Son olarak yapımı yıllar süren ve adı Diyanet İşleri Başkanlığı’nın basında VIP Cami olarak da geçen camisine verilmiştir. Birçok kitap ve yayını devlet eliyle dağıtılan Akseki’nin, yayınlarından burada iki örnek verilmesi yeterli olacaktır.

Akseki’nin en önemli çalışmalarından “*İslam Dini İtikat, İbâdet ve Ahlâk*” adlı kitabı adeta Cumhuriyetin resmî din politikalarını yansıtan temel eser niteliğindedir. Diyanet İşleri Reisliği’nin 31/16 no’lu ve 1955 yılında yayınlanan kitabın yedinci baskısının iç kapağının “

Bu eser Maarif Vekâletince İmam-Hatip Okulları, Öğretmen okulları ve Köy Öğretmen Okulları için din dersleri kitabı olarak kabul edilmiştir.

” denilmekte ve iç kapağın arka sayfasında “Bu eser, Diyanet İşleri Reisliğince, (1950 yılında on bin; 1953 yılında on bin; 1954 yılında on bin ve 1955 yılında da on bin nüsha olmak üzere) dört defa bastırılmıştır. “ denilmektedir. Ayrıca Akseki bir dipnot da düşerek Atatürk döneminin Diyanet İşleri Başkanı Rifat Börekçi’nin Evkaf Umum Müdürlüğü’ne hitaben yazdığı 19.07.1933 tarihli yazısını da koymuştur. Diyanet İşleri Reisi Rifat imzalı yazıda “

Hey’et-i Müşâveremiz âzâsından Aksekili Ahmed Hamdi Efendi tarafından “İslam Dini -İtikad ve ibâdeti” nâmiyle yazılmış olan eser, bu hususta bilinmesi lâzımgelen mesâili câmi ve İmam ve Hatibler için fevkalâde lüzumlu olduğu bittetikik anlaşılmış olmakla eğer mümkün ise makamınızca tabedilerek İmam ve Hatiblere tevzii münâsip olacağı beyan olunur efendim.

” denilmektedir.

Kitap tamamen Sünni İslam esasları doğrultusunda kaleme alınmıştır. “*İslâm mezhepleri ve mezhep imamları*” başlığı altında “*Müslümanlar gerek ahkâm-ı itikadiyyede ve gerek ahkâm-ı amelîyyede bir takım mezheplere ayrılmıştır. Bugün yer yüzünde belli başlı dört amelî mezhep vardır: 1.Hanefî, 2.Mâlikî, 3.Şafîî, 4.Hambeli mezhepleri. Bu mezheplere sâlik olanlar ahkâm-ı itikadiyyede Mâturidî ve Eş’arî diye başlıca iki kola ayrılmıştır.*

” (Akseki, 1955: 63)

Hanefî mezhebinin anlatıldığı bölümde Ebû Hanîfe’nin aslen Türk olduğu da ifade edilmekte, Alevi-Bektaşî halk kasıtlı olarak görmezden gelinerek, “...*Anadolu ve Rumeli Türkleri ve Balkanlardaki Müslümanlar tekmil Hanefîdir*

...” denilmek suretiyle, yalan söylemekte bir sıkıntı görülmemektedir. (Akseki, 1955: 71)

Mâtürîdiyye konusu ele alınırken de “...

Binâenaleyh, Hanefî mezhebinde olanlar ve umûmiyetle bütün Türkler itikad husûsunda Ehl-i

Sünnet’in Mâtürîdî kolundadır. Amelde mezhebimiz İmâm-ı Âzam Ebû-Hanîfe mezhebi, itikadda mezhebimiz Ebû-Mansûr-i Mâtürîdî mezhebidir. İmamımız bunlardır. Bunların içtihadını ve meslekini kabul etmişiz

...” denilmektedir. (Akseki, 1955: 78)

Ahmet Hamdi Akseki’nin bir yazısı ise hem önsöz olarak Muhammed Hammadi’nin Diyanet tarafından 1948 yılında yayınlanan “*Bâtınîlerin ve Karmatîlerin*” İçyüzü adlı kitabında hem de Sebilürreşad Dergisi’nde yayınlanmıştır.

Bu kitabın kapağında yer aldığı üzere kitap, 5. Hicrî Asrın ortalarında yetişen Hadis bilginlerinden Muhammed Hammadî b. Mâlik b. Ebulfedail tarafından hazırlanmış ve aynı zamanda Hatay Müftüsü olan ve Camii Ezher mezunlarından olduğu da belirtilen İsmail Hatib Erzen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Yine kapakta “Diyanet İşleri Başkanı Ahmed Hamdi Akseki’nin ön sözünü ihtiva eder deniyor. S. 3-13 arasında bu önsöz “Gizli Tarikatlar Nasıl Başladı?” başlığıyla yer almaktadır. Kitabın Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 24 No’lu yayını olduğu görülmektedir.

“Laik” devletin, mezheplerüstü Diyanet kurumunun başkanının yazdıklarına bakınız: “... *Hülâsa: İbni Sebe’ ile başlayan ve islâmlar arasında her*

(s. 11)

devirde kanlı hadiseler çıkarmış olan bu zındıkların mezheplerinin her memlekete göre bir adı vardır: En meşhur adı “Bâtıniye”dir. Çünkü bunlar dinden soyulmak için her dışın bir içi, her tenzilin (Allahtan inen kitabın) bir tevili vardır, diyorlar ve böylece semavî kitapları istedikleri gibi bozuyorlardı. Bunu yazarken de “Kur’anın bâtinî manasını bilmek yalnız bize mahsus olur; çünkü biz bu manaları doğrudan doğruya peygamberden ve ceddimizden aldık, alıyoruz” derler. Bugün de bunun bakiyeleri vardır. Bunlar en sahih hadisleri de kabul etmezler. Irakda bunların adı Karamita ve Müzdekiyyedir. Çünkü bunlar da tıpkı Sasanîler devrinde Müzdekin ortaya attığı mal ve kadında herkesin ortak olduğunu, bunlarda temellük ve tasarruf olamayacağını da söylüyorlardı. Horasanda bunlara Talimiye ve Melâhide denildiği gibi, Kırmıtın kardeşi olan Meymûne nisbetle Meymuniyye de denir. Mısırdaki meşhur “Ubeyd”e nisbetle Ubeydiyyun; Şam’da Nusayriye, Dürzü, Tayamine adını alır. Filistinde Behaiye; Hintte Behere ve İsmailiye, Yemen’de Yamiyye, Kürdistan’da Aleviyye, Türkler arasında Bektaşî ve Kızılbaş, Acemistan’da Babiye diye anılırlar. Bunlar önceleri kendilerine İsmailiye diyorlardı; fakat hakikat şudur ki: bunların islâma intisapları ne ise imamı Caferin oğlu İsmâile intisapları da o nisbettedir. Bunların diğer fırkalardan imtiyazları imamlarına Allahın hulûl ettiği fazîhasını da iddia etmeleridir. Bunlar sözlerini felsefe ve tasavvuf ile de yaldızlarlar, herkesin mizacına göre söz söylemek isterler. Davetlerinin 9 derecesi vardır, 9uncusu Mükâşefedir. Artık bu mertebeyi bulmuş olan bir bâtinî’ye her şey mübahtır; haram küfür yoktur. Abdest, gusûl, namaz, oruç gibi teklifler bunlar için değildir...

” (s. 12). Yurttaşlara bu düşünceleriyle nasıl taraflı ve ayrımcı baktığını, aşağıladığını ve adeta

küfür ile suçladığını hedef gösterdiğini çekinmeden gösteren ve bunu devletin bir kurumunun yayını olarak yapmaktan çekinmeyen Akseki, Önsözün sonunda ise kitabın yazarını överek kendi yurttaşlarının bir bölümüne onların vergileriyle de beslenen bir kurumun başkanı olarak hiç de hicap duymadan “şeytan ruhlu kimseler” dahi diyebilmektedir. Bakınız nasıl devam ediyor: “...

Bu eser muhtelif adlarla şurada burada türeyen ve her birisi kendini peygamber yerine koyarak şeytanî doğuşlarıyla halkımızın temiz akidesini bozmaya çalışanların maksat ve mahiyetlerini de pek güzel teşhir etmektedir. Bu bakımdan da bunun tercüme ve yayınında büyük faydalar vardır. Kötü emeller peşinde koşan bu şeytan ruhlu kimselerin tuzağına düşmekten milletimizi korumak en önemli bir vazifedir. Bu yoldaki ilmî yayınlarımıza imkân nisbetinde hız vereceğiz. Tevfik Allahtandır

...” (s. 13)

Bu ifadeler bize Alevi-Sünni ayrılığının kimler tarafından ve nasıl yürütüldüğünü çok açık bir şekilde göstermektedir. Bu ayrılıklardan medet umanlar elbet Hakkın huzurunda bunun hesabını vereceklerdir. Hünkar’ın öğrencisi Tapduk’un yanında yetişen Yunus’un o engin hoşgörüsünden ne yazık ki eser yok kimilerinde. Ne diyordu o büyük bilge:

Yaradılanı hoş gördük

Yaradandan ötürü

Ortadoğu’nun bugün bu halde olmasının altında mezhepçilik yatmıyor mu?

Sünni, Şii veya bir başkası her türlü mezhepçi, ırkçı yaklaşıma HAYIR!

Kardeşliğe, dostluğa ve barışa EVET!